

OLGA NECRASOV, *Opera paleoantropologică*, editori Luminița Bejenaru, Maria Știrbu, Constantin Toma, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2010, 338 p. (inclusiv 91 tabele, 15 grafice și 83 planșe).

Volumul de față reprezintă un respectuos omagiu adus Academicianului Olga Necrasov (1910–2000) cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naștere, în contextul celebrării a 150 de ani de la înființarea Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – unitate de învățământ în care marele om de știință a fondat școala ieșeană de

antropologie și morfologie animală și a format primii săi discipoli, printre care se numără și îngrijitorii acestui volum – elevi ai distinsului dascăl, îndrumați și formați de Domnia Sa pe parcursul a trei generații diferite.

Volumul omagial are 338 pagini și este structurat în 4 părți. Prima parte, intitulată „Academician profesor

doctor docent Olga Necrasov – dascăl și savant (1910–2000)”, descrie personalitatea ilustrului om de știință, creionând portretul dascălului și cercetătorului, deopotrivă cu cel al omului și colegului. De numele Olga Necrasov, personalitate complexă de dimensiuni enciclopedice, dascăl timp de 45 de ani și savant timp de 60 de ani, se leagă înființarea școlii românești de antropologie, în mod particular a colectivului de antropologie în cadrul Filialei Iași a Academiei Române. Olga Necrasov dă o nouă orientare cercetărilor antropologice, punând bazele unei antropologii istorice, moderne și cauzale, lăsând în urma sa o moștenire științifică inegalabilă. Este meritul profesorului și cercetătorului Olga Necrasov de a fi inițiat în România cercetările de paleoantropologie, paleoecologie, antropologie biologică contemporană și morfologie ecologică și funcțională, ceea ce i-a adus recunoaștere științifică internațională la cele mai înalte nivele și care s-a concretizat decenii la rând prin titluri științifice acordate de instituții de cercetare și învățământ din întreaga lume științifică. Direcția impusă discipolilor săi, dar care se simte și în stilul de elaborare a lucrărilor științifice, a fost adâncirea problematicii științifice și extinderea acesteia progresiv spre alte științe cu care se interferează, depășind dimensiunile antropologiei clasice, astfel încât studiul populațiilor vechi a devenit în timp cheia înțelegerii structurii și nivelului de evoluție a populației actuale.

A doua parte a volumului este o transcriere a manuscrisului preluat din Arhiva Filialei Iași a Institutului de Cercetări Antropologice „Fr. I. Rainer” care reprezintă *Curriculum Vitae* semnat de Olga Necrasov, însă cuvintele mai potrivite pentru acesta ar fi *o scurtă autobiografie*, din care străbate sinceritatea autorului legată de nostalgiile copilăriei, de setea de cunoaștere din anii tinereții și strădania de care fondatorul școlii românești de antropologie a dat dovadă în calitate de cercetător și cadru didactic. Această amplă autocaracterizare punctează pas cu pas activitatea domniei sale, evidențiind direcțiile fundamentale ale orientărilor științifice alături de bilanțul realizărilor până în momentul conceperii autobiografiei – anul 1980.

În cea de-a treia parte îngrijitorii volumului trec în revistă o parte din lucrările elaborate de-a lungul activității științifice a omului de știință Olga Necrasov, cărțile și articolele elaborate și publicate în limba română ori în limbi străine (franceză, germană, rusă) și anume, 56 lucrări din domeniul antropologiei populațiilor contemporane, 78 lucrări de antropologie istorică (paleoantropologie), 19 lucrări de zoologie și anatomie comparată, 38 lucrări de arheozoologie (paleofaună). Lista este întregită de cele 39 lucrări de sinteză științifică, istoria științelor, informare, popularizare și critică științifică și șase lucrări didactice.

Cea mai consistentă parte a volumului este cea care ne oferă o frântură din ceea ce reprezintă opera paleoantropologică a reputatului și distinsului savant Olga Necrasov, adică o parte din articolele științifice reprezentative cu profil paleoantropologic, publicate în limbi străine în reviste din țară și din străinătate. Lucrările abordează o vastă tematică ce îmbină științele istorice (în special arheologia) cu cele demografice și antropologice. Grație numeroaselor săpături arheologice întreprinse de-a lungul timpului în țara noastră, autorul a beneficiat de oportunitatea analizei bogatelor colecții

osteologice – tezaur național – datate din cele mai vechi timpuri (mezolitic) și până în epoca medievală târzie, ceea ce a permis definirea structurii antropologice a fondului antropologic autohton și stabilirea markerilor acestuia pe teritoriul României, precum și etapele microevolutive de constituire a poporului român. Lucrările abordează tipologia populațiilor umane realizată pe baza caracteristicilor biometrice și morfoscopice ale scheletelor descoperite pe teritoriul țării noastre, aspecte paleodemografice și de paleopatologie osoasă, dar și studii minuțios documentate privind intervențiile efectuate pe scheletul uman în diverse culturi și etape istorice (trepanații, deformări artificiale). Lucrările științifice traduse în limba română ne oferă date asupra structurii antropologice a triburilor din cultura Otomani (p. 101–112), studii antropologice ale scheletelor aparținând culturii Noua (p. 113–130), ale scheletelor de la Zimnicea datate în bronzul recent (p. 131–162) și în perioada hallstattiană (p. 194–203), ale scheletelor protoistorice de la Histria-Bent (p. 204–211) și ale scheletelor feudale timpurii de la Doina (p. 212–231). Regăsim și câteva lucrări importante referitoare la practicile trepanației semnalate pe teritoriul României la populațiile preistorice și protoistorice (p. 232–248; p. 249–256), dar și privind practicile deformărilor artificiale craniene (p. 257–278). Binevenită este și includerea în acest volum a unor ample lucrări de sinteză, cum ar fi cea care abordează cercetările paleoantropologice în ansamblul lor referitoare la populațiile de pe teritoriul României (p. 39–100) sau cea care face o analiză a procesului de brahicefalizare la populațiile din România, începând din neolitic și până în zilele noastre (p. 320–332).

Lucrările incluse în acest volum, credem, printr-o selecție deloc ușoară, au fost concepute de Academicianul Olga Necrasov după un plan interdisciplinar, urmărindu-se evoluția în timp a unor indicatori specifici paleoantropologici. Toată opera de paleoantropologie a Domniei Sale urmărește de-a lungul timpului să evidențieze structura antropologică a populațiilor care au trăit pe teritoriul României, cercetări completate ulterior cu cele privind populația românească actuală sub aspect morfologic, serologic și fiziologic. Traducerea unor lucrări reprezentative și restituirea acestora sub o formă mai accesibilă cititorului interesat de paleoantropologie este salutară, mai ales pentru cel care nu stăpânește termenii științifici de specialitate de origine franceză, germană sau rusă. Dincolo de aprecierile expuse în rândurile de mai sus, considerăm oportun să aducem o observație. Un plus acestui volum ar fi adus includerea unor lucrări ce nu au văzut până în prezent lumina tiparului. Unele dintre aceste lucrări, desigur elaborate de Olga Necrasov alături de colectivul de antropologi ieșeni, există sub formă de manuscris și pot fi valorificate în viitor, pentru a fi oferite celor interesați de multiplele ramuri ale antropologiei, ceea ce sperăm că se va întâmpla cât de curând.

În concluzie, volumul omagial dedicat Academicianului Olga Necrasov este rezultatul unui efort susținut și deloc facil al discipolilor Domniei Sale, autorilor revenindu-le dificila sarcină de a alege ceea ce este „mai important” sau „reprezentativ” pentru întreaga activitate științifică a eruditului antropolog Olga Necrasov.